

Posudek vedoucího diplomové práce

Autorka práce: Kateřina Antalovská

Obor: český jazyk – německý jazyk

Téma diplomové práce: Lezecký slang

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Diplomová práce Kateřiny Antalovské je věnována dosud nezkoumanému slangu – slangu lezců na bouldrových stěnách. Tento sport, a tudíž i slang, jak autorka sama upozorňuje, se liší od klasického horolezectví, i když má již určitou tradici – kterou diplomantka sama postřehla a pokusila se demonstrovat tím, že nepovažovala sledovanou sociální skupinu za jeden celek, ale ještě v ní respondenty diferencovala s ohledem na věk – na generaci otců a generaci jejich dětí (víceméně vrstevníci autorky). Prostředí je autorce důvěrně známo, proto sama neměla problém se získáváním prvotního materiálu, ale intenzivní kontakt s respondenty jí dokonce pomohl vyeliminovat výrazy nevhodné, neslangové a idiolektové.

Diplomová práce je rozdělena na čtyři větší okruhy problémů.

V prvním oddíle se autorka snaží teoreticky vymezit termín slang. Mapuje základní teorie sociolektů od Oberpfalcerovy základní studie, vymezující slangy jako specifickou součást národního jazyka, po Hubáčkovu teorii prezentovanou jednak v monografiích, jednak v hesle *slang* v Encyklopedickém slovníku češtiny. Kromě toho se snaží vymezit slangizmy vůči dalším dvěma vrstvám slovní zásoby – profesionalizmům a argotizmům, se kterými slangizmy hraničí (hranice je propustná). Na závěr charakterizuje termín slang tak, jak ho bude chápat ve své práci.

Druhý oddíl je věnován onomaziologickým postupům ve slangové slovní zásobě, s doklady ze získaného materiálu komunikátů lezců. Samotné typy pojmenovacích postupů přejímá z Hubáčka. Poukazuje na nutnost rozlišování polysémního termínu „transformace“. Dále demonstruje jednotlivé onomaziologické postupy. Sama dokládá další typ vyznačující se specifickou grafickou podobou a založený na kombinaci čísla a písmen, která jsou v prostředí chápána jako jeden výraz – *a.9, AIX, 2d* apod.

Ve třetím oddíle K. Antalovská zevrubně charakterizuje lezecký slang. Zaměřuje se na deskripci a charakteristiku sociálního prostředí, speciální činnosti, sledované sociální skupiny (zde vysvětluje důvody, pro něž se rozhodla přistupovat k respondentům jako ke dvěma subskupinám), což ji vede k zamyšlení nad některými jazykovými aspekty, které se slangem

souvisí, ale do popisu a zpracování slangu se dostávají v podstatě jen výjimečně – např. problematiku přezdívek (každý představitel zájmové skupiny získává nějaké „oslovení“, většinou přezdívku), o nichž podrobně pojednává v lingvistické charakteristice slangu. Přezdívky ovšem vznikají v sociálních skupinách jednotně, skupiny se liší nikoliv způsobem pojmenování, ale konkrétní realizací (související s postavením přezdívaného ve skupině).

Ve třetím oddíle se objevují rovněž informace o sběru a zpracování materiálu – nejdříve opět z hlediska teoretických východisek (co a jak se v odborné literatuře doporučuje ohledně metodologie sběru a zpracování sociolektů), dále prezentuje, jakým způsobem získávala ona sama svůj materiál a jak ho v práci prezentuje. V podstatě volí obojí přístup – beletristicky podává obecnější zákonitosti a charakteristiku materiálu, samotný lexikální materiál prezentuje lexikograficky. Diplomantka si všímá zvláštností na fonetické rovině zkoumaného slangu (čímž polemizuje s názorem, že slang je omezen pouze na lexikální rovinu), na rovině lexikálně-stylistické se zabývá expresivitou výrazů z pohledu J. Zímy (všímá má si expresionizmů inherentních a kontextových) a pokouší se o sémanticko-lexikologickou charakteristiku slovní zásoby lezeckého slangu – především na motivaci názvů chytů a dalšího vybavení, zabývá se též přejímkami.

V poslední části třetího oddílu autorka rozebírá také dotazníkový materiál. Dotazníky využila jako doplňkovou metodu pro sběr a ověřování materiálu. Kopie dotazníků jsou součástí příloh.

Čtvrtý oddíl se nazývá *Slovníková část*. Jak už sám název napovídá, autorka v něm lexikograficky popisuje získaný materiál a snaží se o jeho třídění z hlediska sémantických okruhů (pojmenování chytů, pojmenování lezeckého vybavení, pojmenování lezeckých oblastí, styly lezení, lezci a lidé kolem Boulder baru, lezecké trasy a pojmy s tím spojené a různé). Celkově popsala pět set třicet tři hesel – jednoslovných i víceslovných. Kromě toho, že podobný slovník dosud nebyl zpracován a, jak sama diplomantka píše, podrobné, kvalitně zpracované slovníky nelze najít ani na internetu, je podstatné zejména to, že její materiál vykazuje, že slangová slovní zásoba je bohatší na frazeologii a víceslovná pojmenování, než se ve slangistice běžně připouští.

Celý slovník začíná velice podrobným popisem koncepce – diplomantka čtenáře seznamuje s tím, jaké informace o lexikálních jednotkách se rozhodla zaznamenávat, každý koncepční znak je dokládán ilustračním příkladem z následujícího textu. Pro snadnější orientaci ve slovníku K. Antalovská sestavila i abecední rejstřík. V rejstříku jsou zaznamenány výskyty nejen lemmat, ale i hesel, v nichž je lexikální jednotka užitá v rámci výkladu jiného hesla nebo jako synonymní vyjadřování.

Diplomovou práci doprovází velice bohatý seznam použité odborné literatury, který svědčí o tom, že diplomantka se snažila získat opravdu rozsáhlý teoretický základ (padesát šest titulů a osm webových stránek). Samostatně je svázána přílohová část, v níž jsou shromážděny autentické texty využívající lezecký slang získané z internetu, ukázky dotazníků rozdáváných respondentům a kopie vyplněných dotazníků.

Práci Kateřiny Antalovské považuji za velice kvalitní, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji klasifikaci: *výjimečně*

Po určitých úpravách by bylo možno nabídnout studii/studie vycházející z diplomové práce některému časopisu k publikování.

Přesto musím ovšem vytknout některé nepřesnosti (vedle některých interpunkčních a stylizačních chyb), které ovšem nepovažuji za zásadní:

1/ Na straně 56 hovoří o slangových archaizmech, ovšem nikde nezmiňuje slangové historizmy, ačkoliv uvedený příklad je právě historizmus (*feldkurát*).

2/ Nejsem si jist, že je možné na straně 114 uvést příklady *sedák, prsák, bočák, spodák* jako reprezentanty kategorie „nositelé vlastností“. Jde o univerbáty, jež jsou založeny především na adjektivu, ovšem spíše jde o nástroje.

3/ Heslo *jebka* je vyloženo jako *hnida, též hnida*.

4/ U hesla *lízt na druhym* je uveden příklad, který dokladuje slangizmus *dát si (něco) na druhym*.

5/ Vzhledem k rozsahu práce se autorka nevyhnula dublování některých informací, působí to poněkud rušivým dojmem.

Náměty k diskuzi:

1/ Nepochybně bude vhodné, aby diplomantka při obhajobě vysvětlila laikům, jaký je rozdíl mezi lezcem a horolezcem, zejména, pokud lezec praktikuje sportovní činnost v přírodě (ani v práci není rozdíl zcela jasný).

2/ V teoretických východiscích se autorka věnuje koncepci J. Hubáčka. Samostatně pak zpracovává heslo slang v *Encyklopedickém slovníku češtiny*, kde je Hubáček rovněž autorem. Ze zpracování nevyplývá, zda nachází nějaké zásadní rozdílnosti mezi Hubáčkovým pojetím ve starších pracích a slovnících a v *Encyklopedickém slovníku češtiny*.

3/ Při analýze dotazníků narážím na jednu nesrovnalost. Týká se *nýmanda* (užívat budu tuto variantu). Autorka ověřuje význam tohoto slova tím, že se ptá, jak říkají respondenti tomu, kdo začíná s lezeckým sportem. Odpověď *nýmand* (a varianty) není stoprocentní, naopak v některých dotaznících vykazuje určité záporné sémantické rysy (*ale pouze, když se chová*

nezodpovědně, pokud se tak nechová, tak nijak; podle toho, jak se chová). Diferenci (+ / - nebezpečné chování) naznačují i další uvedené výrazy *paka, kokoti X nováčci* (srov. odpověď *kokoty – kokotama, normální lidi – nováčkama*). Třikrát se objevuje odpověď *začátečník*, třikrát *nováček*, jednou *ten nový*. Má otázka směřuje k nedotazníkovému výzkumu. Vzhledem k tomu, že v případě odpovědí *začátečník, nováček, ten nový* jde o vyložene neslangové výrazy, a naopak určitý stupeň v hierarchii sociální skupiny bývá označován v zájmové skupině slangově, by mě zajímalo, zda skutečně část respondentů výraz neužívá, či zda jde o zkreslení odpovědi – sami uživatelé si nejsou vědomi, jak začátečníky nazývají, hledali pouze nějaké vyjádření, které by jim znělo přirozeně.

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

V Praze 18. 3. 2007